

DE GOEDEREN VAN HET STIFT WEERSELO

DOOR

W. H. DINGELDEIN

Hoe het Benedictijnsche klooster, later Stift Weerselo, in bezit van zijn uitgebreide goederen is gekomen, is in de meeste gevallen een open vraag. Slechts van enkele boerderijen en tienden staat de wijze van aankomst vast. Sommige erven, landerijen, tienden en uitgangen zullen gekocht zijn, andere ten geschenke ontvangen of krachtens een uitersten wil verkregen. Men mag veilig aannemen, dat twee erven, die Monekinck, Monnik of Monnik heetten, het eene in Dulder, het andere in Deurningen, tot het oudste bezit behooren. Immers de naam wijst op de monniken, die in het klooster Weerselo thuisbehoorden.

De eerste aanwinst, waarvan nog een acte bestaat, is die van de hoeve „in Osterwic” in „Tholre”, dat is Oosterik in Dulder. Op 18 September 1235 namelijk oorkondde de elect van Utrecht, Otto III, dat de prioeres en de nonnen van het klooster Weerselo deze hoeve met haar hoorige bewoners, namelijk den boer Alveric, diens vrouw, zoons en dochters van heer Winemar en zijn mede-eigenaren hadden gekocht. Denselven dag oorkondde de elect, dat heer Henricus van Plecht en zijn broeders een hoeve te Weerselo, die zij in leen hielden van de heeren van Goor, aan het klooster hadden verkocht ¹⁾. Den 15 Juni (St. Vitusdag) 1280 verkochten de prioeres en

¹⁾ Zie voor beide acten *Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch.*, 64e stuk (1949), blz. 14 vv.

haar medezusters aan den geestelijke Hendrik Thomaszn. een huis of boerderij in Herkenslo, ten einde uit de opbrengst een aangekochte tiende te kunnen betalen ²⁾).

In 1413 was het Convent van Weerselo in bezit van een molder jaarrente uit het erf Geerdink in Ovenhusen ³⁾), want toen op 12 November van dat jaar het erf door Fije Schopinges als executrice-testamentair van wijlen Mense Berthorn, vicarius te Almelo, aan het Convent van Albergen werd overgedragen, werd de rente ten behoeve van het Convent Weerselo gereserveerd ⁴⁾). Eveneens werden bij een verkoop van de erven en goederen Brunijng en Noertende (Broenink en Noordende) in Mander door Hughe van Vlederinghen en Alijt zijn vrouw aan Gerd Swaferinck en Fenne zijn vrouw, op 26 Maart 1421, de tienden uit Brunijng aan het klooster van Weerselo van dezen verkoop uitgezonderd ⁵⁾).

Het staat voorts vast, dat op 20 Mei 1471 Dijrck van Heijden, richter te Ootmarsum, oorkondde, dat juffer Nijese (Agnes) van Welvelde, prioeres van het Convent Weerselo, aan Dijrck van der Schulenborch alle rechten op het erve Bredenbroeck in Geesteren bij Tubbergen heeft overgedragen. Doch dit kunnen particuliere rechten zijn geweest, omdat ook Fije, de weduwe van Reijnolt Haken, rechten op het erf aan denzelfden nieuwen bezitter heeft getransporteerd ⁶⁾).

Verder blijkt, dat het Convent in bezit kwam van eenige Stichtsche leengoederen. Want op 9 September 1476 beleende bisschop David, Zweder van Overhagen ten behoeve van en

²⁾ Zie o.a. *Oudheden en gestichten van het bisdom van Deventer*, uit het latijn vertaalt..... door H. v. R(hijn), (Leiden, 1725), blz. 332. Herkenslo is wellicht een buurt in Herike bij Markelo; Herike heet in 1495 Hercke en daar lagen de erven de Grote- en de Lutticke Plecht. (Schatregister van Twente, Oud arch. Deventer no. 476).

³⁾ Dit moet het erf Geerdink in Albergen zijn, waar een Avenhuis ligt.

⁴⁾ *Tijdrekenkundig Register op het oude archief van Overijssel*, B 210.

⁵⁾ *Tijdr. Reg.*, F 234.

⁶⁾ *Archivalia van de Oldenzaalsche Oudheidkamer*, Inv. No. 290; regesten No. 13, 15.

als hulder voor het Convent te Weerselo met de grove en de smalle tienden uit de erven ten Grotenhuis, ten Luttikenhuis, Rotgerink en Hakenhuizen, alle in de boerschap Haarle onder het kerspel Ootmarsum. Deze waren door den bisschoppelijken leenman Deric van Thije opgedragen aan zijn leenheer, en vermoedelijk heeft het Convent deze tienden gekocht. Tegelijk werd Overhagen ten behoeve van het Convent beleend met het erve de Schuere te Agelo, onder hetzelfde kerspel, en het erve de Woeste te Rossum, onder het kerspel Oldenzaal, welke beide door wanverzoek ledig waren geworden en dus weer ter beschikking van den leenheer gekomen 7). Latere beleeningen met al deze goederen geschieden op 9 September 1476, 10 Juli 1484, 19 Juli 1497, 2 Augustus 1498, 21 Juli 1518, 30 October 1525, om de volgende buiten beschouwing te laten 6).

Op 2 Juni 1462 vermeerden de priores en de conventsjufferen van Weerselo aan Herman ten Vorschepole en zijn aanstaande vrouw haar erf dat Blomendal in Dulder en op 4 Mei 1481 aan denzelfden Herman en zijn vrouw Gebbe den kaven (de kottersplaats) ten Vorschepoel in Dulder en een maat te Avenhusen 9).

Op 7 Maart 1492 verklaarde Geertruid Ludikens, dat zij aan de priores Christina des Roden anders geheeten Van Hekeren en aan de gemeene conventsjufferen van het klooster te Weerselo het recht van eeuwige losse en wederkoop van 5 mud rugge jaarlijksche erfrente had verleend uit het erve en goed de Wedeme in de stadsvrijheid van Ootmarsum naast de poort, met een kapitaal van 60 gouden Rijnsche guldens bij haar leven en 54 na haar dood, zullende dan de 6 ingehouden guldens tot een aalmisse harer ziel worden besteed 10).

7) *Tijdr. Reg.*, D. 286; S. Muller Fzn., Regesten v. h. arch. der bisschoppen van Utrecht, no. 4254.

8) *Tijdr. Reg.*, D. 399, E 50, 93, 393, 533.

9) *Cartularium van het Stift Weerselo*. Rijksarchief in Overijsel, Ridderschapsarchief no. 4053.

10) *Tijdr. Reg.*, D. 538, 539.

Eenige boerderijen onder het Stift worden genoemd in het Schatregister van Twente uit 1495. Lohues in Groot-Agelo, Boying in Mander, Werslo in Dulder, Bernering in Albergen en Jonging in Deurningen hebben achter hun naam „Wersslo klederguet”. Dit zal waarschijnlijk beteekenen, dat de pacht uit deze erven besteed werd om de kleederen der kloosterlingen te bekostigen. In hetzelfde register worden die Olde Wedeme, die Nye Wedeme, Werneshoff en Nyehoff (Olde Weem, Nije Weem, Warnshof en Nijhof) in Dulder „vrije hoven sconventz Wersloe” genoemd; zij betaalden daarom geen schatting ¹¹⁾. Opmerkelijk mag het heeten, dat in het Schatregister ook staat: Item Werslo — klederguet”. De vraag mag worden gesteld, of dit misschien het erf is, op welks grond het klooster omstreeks 1150 werd gesticht en of het in 't laatst der vijftiende eeuw nog zoodanig in wezen was, dat het kon worden aangeslagen.

Op 18 Juli 1497 werd Hermen van Eerde als hulder ten behoeve van het Convent Weerselo door den bisschop beleend met het goed en huis Overesschinck (Overesch, Aversesch) en het kate ten Vogelsange, en de grove en smalle tienden en alle toebehooren in de Dulder marke ¹²⁾.

Beide goederen worden reeds in de lijst der leenmannen van het Sticht uit omstreeks 1381 genoemd, waar vermeld wordt, dat heer Johan Rikeninck, kanunnik te Oldenzaal „dat huys tho Over-Esschinck mitten kotten ten Vogelzange mit al sinen toebahren” van den bisschop in leen hield ¹³⁾. Latere leenmannen waren Gerrit Zwaafken (1457), Reinold van Coeverden (1460), Albert Zwaafken (1469), Herman van Eerde (1484) ¹⁴⁾. In 1497 moet de laatste deze goederen aan het convent verkocht of geschonken hebben.

11) *Oud archief van Deventer*, Inv. no. 476.

12) *Tijdr. Reg.*, E 47.

13) S. Muller Fzn., *De Registers en Rekeningen van het bisdom Utrecht*, II, blz. 719 ('s-Gravenhage, 1891).

14) *Tijdr. Reg.* D. 77, 129, 131, 398, E 47.

Dat het Convent omstreeks 1500 ook reeds de erven Alerdinck en Bernijnck, beide in de heerschap Bentheim en het kerspel Ulsen gelegen (Alert in Graafschaps Breklenkamp en Beernink in Getelo) en de erven Lansinck (in Haarle) en Boyink (in Mander; reeds genoemd) bezat, leert een renteverschrijving van 5 Januari 1511. Daarbij verkochten de gezamenlijke conventen van Albergen, Weerselo en Almelo een rente van 25 gouden enkele zware Overlandsche Rijnsche guldens voor 500 dergelijke guldens uit een tiental erven in het kerspel Ootmarsum en de heerschap Almelo, aan Hermannus Roeden (of Rodden) en Katherine diens vrouw, burgers te Munster ¹⁵⁾. Omstreeks denzelfden tijd hadden deken en kapittel der St. Plechelmuskerk te Oldenzaal, en de conventen van Albergen en Weerselo nog andere renten ten bedrage van 125 goudgulden uit een aantal niet genoemde goederen moeten verkoopen voor 3100 goudgulden ¹⁶⁾. Zij waren tot dezen verkoop gedwongen door den oorlogstoestand, omdat haar de plicht was opgelegd, aan de bisschoppelijke krijgsknechten, die in Oldenzaal en Enschede gelegd waren en aan 't muiten waren geslagen, hun soldij te betalen ¹⁷⁾.

In 1519 werden de boeren ten Nijenhof, Werenshof, Steendijck, Bicke (moet zijn Becke), Daggelaer en Nijeven (moet zijn Nijeweem) op verzoek van Johan ten Wege en Johan Frereking door Lambert van Reede voor den bisschop gedaagd ¹⁸⁾. De erven lagen alle in Dulder; hier verschijnen voor het eerst voor het daglicht Warnshof of Wernshof, Bekman en Daggelman.

Doch het Stift moet reeds vóór 1500 véél meer goederen hebben bezeten, ja, men kan veilig aannemen, dat het zijn bezittingen toen reeds lang geconsolideerd had, en dat er na 1500 weinig aanwinsten konden worden geboekt. Dit blijkt

¹⁵⁾ *Tjdr. Reg.*, E 256.

¹⁶⁾ *Tjdr. Reg.*, E 266.

¹⁷⁾ W. Nagge, *Geschiedenis van Overijssel*. 1e deel (Zwolle, 1915), blz. 379 v.v.

¹⁸⁾ *Tjdr. Reg.* E 423.

wel uit het Cartularium van het Stift¹⁹⁾. Het is een zeer belangrijke bron voor de kennis van de pachttoestanden, de hoo- rige rechten en de economie van het klooster, want het bevat omstreeks 270 afschriften van acten; van erf- of erfwinnings- brieven, van opvaarts- of lijftuchtsbrieven, van consenten aan meiers tot de vestiging van grondrenten op hun erven en cotten, van vrijbrieven en van enkele schenkings- en ver- koopsbrieven. De acten zijn uit de jaren 1462, 1481, 1501-1502, 1507, 1523, 1528, 1531, 1536, 1538, 1540—1555, 1558—1584, 1584—1586, 1586—1587, 1597—1598, 1600—1621, 1624— 1625, 1627—1630, 1632, 1637—1638, dus ongeveer tot aan het jaar der secularisatie van het Stift. Zij zijn nagenoeg alle van één hand, met een aantal ingelaschte stukken van ver- schillende hand en niet in chronologische volgorde in het boek geschreven, welks voorzijde van het perkamenten omslag ge- vormd wordt door een stuk van een blad uit een middeleeuwsch boek voor kerkelijk gebruik. Het belang van deze verzameling bescheiden is zóó groot, dat hieraan naar ik hoop in den vol- genden bundel een afzonderlijke beschouwing kan worden ge- wijd.

De volgende lijst wijst het jaar aan, waarin de boerderijen het eerst in het Cartularium worden genoemd bij erfwinning, opvaart, vrijkoop, verzetting of anderszins. De jaartallen be- wijzen niets voor den tijd van verwerving der goederen door het convent. Aangezien er tusschen de data van twee opeen- volgende acten gapingen zijn soms van vele jaren, moet geconcludeerd worden, dat van tal van acten geen afschrift bewaard is gebleven.

- 1462. het erf dat Blomendal, Dulder
- 1481. de kotter ten Vorschepeel, Dulder
- 1492. het erf die Wedeme, Ootmarsum
- 1501. de hoff tho Wesselinck, Dulder
- 1502. het kate ter Rest, Dulder

¹⁹⁾ Zie noot 9.

1507. het erf ter Olden Wedeme, Dulder
 1523. het erf Herpdinck, Fleringen
 1528. het kotte thon Ffruntenrode, Fleringen
 1531. het erf Merschynck, Dulder
 1536. het erf de Wernshoff, Dulder
 1536. het erf Lansinck, Haarle, krsp. Ootmarsum
 1538. het erf Gerwelinck, Agelo
 1538. het erf Marquerdinck, Agelo
 1538. het erf Monekinck, Reutum
 1538. het erf de Nye Wedemhof, Dulder
 1540. het erf Groppenkempekens erve, Hezinge
 (Gr. Bentheim)
 1540. het erf ton Walkotte, Dulder
 1541. het erf ton Nyenhove, Dulder
 1541. het erf Deterinck, Dulder
 1541. het erf de Koehorst, Deurningen
 1542. het erf Benerinck, Albergen
 1542. het erf Hollinck, Dulder
 1543. het erf Kemperinck, Reutum
 1543. het erf to Meylinck, Dulder
 1543. het erf Elverkinck, Mander
 1543. het erf Boyinck, Mander
 1543. het erf Snoyinck, Haarle. ksp. Ootmarsum
 1543. het erf Loehues met Seggerdinck, Agelo
 1544. het erf ton Luttykenhuze, Haarle, ksp. Ootmarsum
 1544. het erf Daggeler, Dulder
 1544. het erf ton Grotenhues, Dulder
 1544. het erf to Wernsinck, Hezinge
 1544. het erf Hannynck, Reutum
 1545. het kotte de Spicke, Dulder
 1545. het erf dat Brochues, Dulder
 1545. het erf dat Willichus, Dulder
 1545. het kotte dat Buerkamp, Dulder
 1545. het kotte de Berchstede, Dulder
 1545. het erf ton Brochuse, Albergen

1546. het erf ton Steendycke, Dulder
 1547. het erf Schadebussch, Hezinge (Brunninkhuizen)
 1547. het kotte dat Venteler, Tilligte
 1547. het erf Monekinck, Deurningen
 1548. het erf Scultinck, Vasse
 1548. het kotte dat Loekotte, Dulder
 1548. het erf Albertinck, Dulder
 1548. het erf Averesschinck, Dulder
 1548. het kotte dat Vogelsanck, Dulder
 1548. het erf Wiggerinck, Hezinge
 1548. het erf dat Wulfeler, Dulder
 1551. het erf de Jacobynchoff, des meyers hues te Agelo
 1551. het erf dat Kopeshues, Ootmarsum
 1551. het erf de Schuer, Agelo
 1552. het kotte ter Moelen, Dulder
 1553. de bouwhof Averbekke, Dulder
 1554. het erf Beckinck of de Becke, Dulder
 1555. het erf de Woeste, Rossum
 1559. het erf Oesterwick, Dulder
 1560. het erf Amsing, Mander
 1561. de kotte Lechtenberch, Dulder
 1565. het erf ten Nesinckhaeve, Fleringen
 1566. het kotte ter Plecht, Dulder
 1566. het erf de Gunne, Dulder
 1566. het erf Junginck, Deurningen
 1568. het erf Neihuisz, Dulder
 1573. het erf Tessinck (Essink), Dulder
 1574. het erf Alerdinck, Breklenkamp (Gr. Bentheim)
 1575. het kotte dat Bijenvelt, Dulder
 1581. het kotte den Lewerick, Dulder
 1611. het erf Berninck, Getelo (Gr. Bentheim)

De in 1501 genoemde hof tho Wesselinck of de Wesselinckhof bezat toen geen huis meer, doch alleen de landerijen waren verhuurd en werden bij andere erven en kotten getrokken.

De erven de Olde- en de Nye Wedeme, ook genoemd de Olde- en de Nye Wedemhof, waren stellig vóór het begin der 16e eeuw erven, waaruit de pastoor zijn inkomsten had getrokken.

Belangrijk was het erf Averbecke, „onse bouhoff”, zooals hij in de erfbrieven wordt genoemd. Het was dus de eigenlijke boerderij van het klooster zelf, waarop het eigen bedrijf werd uitgeoefend. De meier had bijzondere verplichtingen jegens het convent. Onder meer was hij verplicht het geheele jaar door, winter en zomer, vijftig varkens ten behoeve van de juffers te houden, benevens een fokzeug. Hierbij waren de pachtvarkens, welke zij van de meiers ontvingen, inbegrepen. Bovendien moest hij een stal voor eenige koeien en paarden beschikbaar houden. Op de zeer uitvoerige en interessante condities kan hier niet nader worden ingegaan.

De Jacobinchoff of Jacopinckhof heet in de acten van het Cartularium „des meyers huis to Agele”. Het heeft zijn ouden naam verloren voor dien van „de Meyer”. Het zal lang het eenige kloostergoed in Agelo zijn geweest en de pachter zal eenvoudig *de Meyer*, de kloostermeier zijn genoemd.

De boerderij de Schuere in Agelo was van het erf Marquarding afgesplitst, dat in 1538 te zamen met Gerwelinck vermeerderd werd; Marquarding is als zelfstandig goed te niet gegaan. Segerdinck in Agelo was bij Lohues getrokken.

Opmerkelijk is het, dat het erf Scultinck of de Scholte in Vasse in het register van de verponding van Twente, 1601, ten name staat van den Commandeur te Ootmarsum ²⁰).

Het goed ten Bijenvelde in Dulder was in 1640 geen eigendom van het klooster meer, of wel, de landerijen waren bij andere erven getrokken.

Vrij nauwkeurig wordt men over de erven onder het Stift ingelicht door het register der verponding van Twente, opge-

²⁰) *Verpondinge van de Twenthe*. Rijksarchief in Overijssel, Statenarchief no. 4646 (oud no.).

maakt in 1601 ²¹⁾). In dit kohier worden alle erven in Twente, *voorzoover zij bebouwd werden*, beschreven: hoe groot zij waren in mudden zaailand, in dagwerken of dagmaten hooiland, in koeweiden; wie de eigenaars waren (hypotheekhouders worden daarmede gelijkgesteld), welke pacht de meiers verschuldigd waren, met welke andere lasten de goederen bezwaard waren (tienden, grondrenten en andere uitgangen en tinsen), hoe de toestand der boerderijen was ten gevolge van den oorlog.

Als toehoorend onder het Stift Weerselo worden opgegeven:

In de marke *D u l d e r* :

de volle erven Walkotte, Groothuys, Steendijk, Nije Weeme, Olde Weeme, Nijhoff, Esscherman, Overesch, Hollinck, Oesterwijck, Daggel, Meylinck, Deterinck, Marschinck, Overbecke.

de halve erven Werrenshoff, Nijhuys, Monninckkinck, Alberinck, Wolfert, Broeckhuys, Molleman, Loekotte, Buerkamp, Willichuys.

In de marke *R o s s u m* :

Het volle erf Wostman.

In de marke *A l b e r g e n* :

Het volle erf Benerinck.

In de marke *F l e r i n g e n* :

De volle erven Schultenhusz, Herbert.

Het halve erf Frontenrott

In de marke *M a n d e r* :

De volle erven Elverinck, Amseman, Boyman.

In de marke *R e u t u m* :

De volle erven Kemperinck, Frerekinck, Monnick, Hanninck.

In de marke *H a a r l e* :

De volle erven Lanseman, Luttickhusz

Het halve erf Snoyinck.

In de marke *A g e l o* :

21) Zie noot 20.

Het volle erf de Meyer.

De halve erven Gervelinck, Loeman.

In het stadsgebied van Ootmarsum:

Het volle erf Coop.

In de marke Deurningen:

De halve erven Monnijck, Junginck, Cohorster.

Uiteraard mist men op dit kohier de goederen in de graafschap Bentheim, doch men kan aannemen, dat in 1601 als Stiftsgoederen aldaar bekend stonden:

In de marke Breklenkamp:

Het halve erf Alert.

In de marke Getelo:

Het volle erf Beerninck.

In de marke Hezinge:

De kotters Rengerinck, Groppencate.

De halve erven en kotten de Reest, ter Horst, Bergstede, Wolbert, Lechtenberch, Werner ten Lechtenberch, Werner Lewick en ter Spick in Dulder worden in 't Verpondingsregister niet aangeslagen en niet vermeld, evenmin als het erve Beckinck, terwijl van het halve erf Vorschepoel geen eigenaar genoemd wordt.

Van groote waarde is de rekening van den Stiftsrentmeester of rendant Hendrik Krop over het rekeningjaar 1640, loopend van Martini 1640—Martini 1641. De Ridderschap van Overijssel had in dat jaar de Stiftsgoederen in beslag genomen en den rentmeester, die in 1638 door de Stiftsjufferen was aangesteld, gehandhaafd. Zijn generale instructie, onderteekend door Johanna van Heekeren, abdis, Gertrudt Magdalena van Gladebeck en Lijwijnna van Ysselmuden en door Krop zelf, is nog in origineel aanwezig ²²). Hij bekleedde dit ambt tot en met het rekeningjaar 1658 en de liquidatie tusschen drosten

²²) Rijkarchief in Overijssel, Ridderschapsarchief no. 3945 (Rekeningen van den rentmeester van het Stift Weerselo 1640-1658).

en gecommiteerden uit de Ridderschap en Krop had toen heel wat voeten in de aarde²³). Zijn rekening over 1640 is zeer nauwkeurig en worde hier in het kort besproken.

Zij werd 19 Januari 1642 afgehoord door „mijn heeren gecommiteerden ende jufferen” en ondertekend door de drosten Joan van Raesfeld en N. van Bevervoorde; door de vrouwe G. M. van Gladebeeck en de twee oudste juffers Luebijna van Isselmuiden en Johanna van Monster. Omdat het een overgangsjaar was, werden ook de juffers nog eenigszins in het beheer gekend, doch voortaan was dit uit. De vrouwe had nog gezorgd voor de gebruikelijke bedeeeling aan de armen, die om de veertien dagen geschiedde („de vierthyndagen armen praebende”); zij had last gegeven om de assistenten der „armen deylonge” op Goeden Donderdag (Witten Donderdag) op bier te onthalen en om aan den sluiters maandelijks zijn schepel rogge tot onderhoud van den bandhond te leveren. Eveneens had zij opdracht gegeven aan den rentmeester, om aan verscheidene passanten en armen een kleinigheid uit te reiken.

Kende het register der verponding uit 1601 nog garferven, boerderijen, waaruit de derde of de vierde garve als pacht ging, zoodat de pachttopbrengst wisselde met den oogst, in het rekeningjaar 1640 waren alle garfpachten reeds omgezet in vaste pachten, zoodat de pachttopbrengsten geen verrassingen meer konden baren en er een groote mate van zekerheid voor den eigenaar bestond. Wel werd nog nauwkeurig omschreven, tot welke prestaties in graan de meiers verplicht waren, maar de waarde van dat graan werd in geld omgerekend. De prijs van de rogge werd op 30 stuiver per schepel of kwart mud gefixeerd, van de gerst op 20 stuiver, van de weite of boekweit op 20 stuiver, van de haver op 7½ stuiver.

De graanpacht uit het erf Averbekke in Dulder, dat de rij opent, was als volgt:

²³) Zie noot 22.

21 m. roggen	30 st.	gl.	126-10-0	
4 m. garsten	20 st.	gl.	16- 0-0	
3 m. weijten	20 st.	gl.	12- 0-0	
3 m. haveren	7½ st.	gl.	4-10-0	161-10-0

Aan den rand staat genoteerd: „1641 geduijrende sijn garve jaeren 165 gl. 4 m. garsten”.

De meiers van het Stift waren in 1640 de volgende:

In de marke **D u l d e r**:

De volle erven Averbecke, Steendijck, Olde Weem, Nieuwe Weem, Essink, Aver-Esch, Nijhoff, Oosterwijck, Wallkotte, Hollinck, Groothuys, Meylinck, Diethardt, Beckinck, Monnick, Morsinck, Daggelinck.

De halve erven: Wernshoff, Veerspol, Wulffer, Willichuys, Aelberinck.

De kotters: Molleman, Nijhuys, Broeckhuys, ter Spick.

In de marke **R o s s u m**:

Het volle erf Woestman.

In de marke **A l b e r g e n**:

De volle erven Broockhuys, Bennerinck.

In de marke **F l e r i n g e n**:

De volle erven Nisinckhoff, Herbert.

De kottersplaats Vrontrott.

In de marke **M a n d e r**:

De volle erven Aemsinck, Elverinck, Boyinck.

In de marke **V a s s e**:

Het volle erf Schultman.

In de marke **R e u t u m**:

De volle erven Camperinck, Hanninck.

In de marke **H a a r l e**:

De volle erven Lansinck, Luttickhuys.

Het halve erf Snoyinck.

In de marke **A g e l o**:

De volle erven de Meyer, Lohuys,

Het halve erf Gervelinck.

In de marke H e z i n g e :

Het volle erf Wersinck.

De halve erven Schabus, de Wigger.

In de stadsvrijheid van O o t m a r s u m :

Het volle erf Coop.

In de marke G e t e l o (Graafschap Bentheim :

Het volle erf Beerninck.

In de marke H e z i n g e (Graafschap Bentheim)

De kotters Rengerinck, Groppencate.

In de marke B r e k l e n k a m p (Gr. Bentheim)

Het halve erf Alert.

In de hasschap W e e r s e l o :

De kotters De Reest, Buercamp, ter Horst, Lokotte, Berch-
stede, Wolbers, Lechtenberch, Werner ten Lechtenberg,
Werner Lewick en waarschijnlijk de Gunne.

Te zamen dus 35 volle erven, 13 halve erven en 17 kotters;
maakt 65 boerderijen groot en klein. Hun pachtopbrengst was,
in geld omgerekend, f 3639.—. Het grootste Stiftserf was de
Meyer in Agelo, welks pachtstaat als volgt luidt:

21 mud rogge	gld. 126- 0-0	
4 mud gerst	gld. 16- 0-0	
7 mud haver	gld. 10-10-0	
6 mud weite	gld. 24- 0-0	176-0-0

Weinig minder waren Averbekke, Olde Weem, Nieuwe
Weem, Nijhoff, Groothuis en Detert in Dulder.

Na den staat der graanpachten volgt die der graanrenten
uit een aantal erven, namelijk uit Suechtuen te Deurningen,
Hovel te Gammelke, Rijckhoff te Volte, Geerdinck te Alber-
gen, Lohinck te Albergen, Hermelinck te Geesteren, Midden-
dorp, Westendorp en Mensink te Fleringen, Mensinck te
Reutum, Assinck te Agelo, Gortman te Hardingen (Gr. Bent-
heim) en Diethart te Getelo (Gr. Bentheim), in 't geheel 12
mud 1 schepel rogge, 2 mud haver en 1 mud gerst, tot een
waarde van 135 gulden. De grootste uitgangen waren uit

Rijckhoff in Volte en Assinck in Agelo, beide $3\frac{1}{2}$ mud rogge.

Verhuurd waren een aantal losse landerijen in Weerselo en elders voor f 105.—.

Verscheidene boeren waren tiendplichtig; hun garftienden werden door het Stift niet op het land uitgenomen, maar waren verpacht aan den meestbiedende voor 760 gulden 10 stuiver. De pachters der tienden inden deze, een soort speculatie: viel de oogst mee, dan hadden zij voorreel, viel hij tegen, dan was de schade voor hun rekening. Eén tiende was buiten de verpachting gebleven, die van Vreerckinck te Reutum, welke „door d' jofferen aengevoert ende gedorschet” was en 60 gulden 5 stuiver had opgebracht. De overige garftienden gingen uit Ten Cotte te Ipelo, de Monninck te Reutum, Gervelinck te Agelo, het kotte Lechtenberch bij Weerselo, Benninck te Rossum, Siverdinck te Dulder, Eesscherinck te Gammelke, Groothuys, Haecke en Rotgerinck te Haarle, Enxinck te Volte, Brinckhuys te Tubbergen, Masselinck te Mander, Eppinck te Oud-Ootmarsum, Nijhuis, Winckelinck en Schuyrman te Agelo, Hersmolle te Rossum, Schuyrinck te Halle (Gr. Bentheim). De opbrengst der garftienden was in totaal 820 gulden 15 stuiver.

Andere boeren gaven een sloptiende: Heerspinck te Nutter, Velthoff te Halle, Hanninck aldaar, Hagen te Getelo, Vrije daar, Mensman te Vasse, Wigbolt aldaar, Lantsinck te Haarle, Groothuys aldaar, Wensman te Reutum. De totale opbrengst was 38 gulden 5 stuiver.

Uit een reeks van erven ging een uitgang in geld aan het Stift, uiteenlopend van 22 stuiver tot 22 daalder (den Oever herberge 21 d., Rotgerinck te Dulder 20 d., Deldener landen 22 d.). Men telt 42 posten met een totaal van 159 daalder 2 stuiver of 238 gld. 12 st. Bij Wechman te Dulder is aangeteekend: „Gifft 5 daelder; dese renthe hoort tot die opkomsten vande Goeden Donderdachs armen deylonge en per abuijs in desen gestelt, ergo alhier 0-0-0”. Voorts: „Stuymans renthe thoe Steinfurdt 6 dal.; niets t'krygen”.

Voorts vermeldt de rekening: „Het weydelant ende hoylant, soo de Jufferen ende rentmr gebruycken, waervoer het hoy voor commende ende reysende peerden wort verbesicht, is inden register ad 35 daler gestelt”.

„Die molle hebben mejufferen tot Martini 1640 in gebruyck gehadt, kan dan daarvan niet eerder als a^o 1641, als zijnde hett eerste verschenen pachtjaer, bereeckent worden”. Hoewel hier van één molen wordt gesproken, leert de rekening over 1641, dat het Stift zoowel een watermolen als een windmolen bezat, welke samen f 510.— aan pacht deden.

De slotposten van ontvangsten worden gevormd door buitengewone baten, die nog met de hoorigheid verband houden. Voor het versterf van Nije Weem werd 300 gulden ontvangen, voor dat van Steffen ter Gunne, bij zijn leven geaccordeerd, 4 guld. 10 st., voor dat van Jan Morssinck, door de jufferen geaccordeerd, 15 gld.; summa versterff 319 gld. 10 st. Vrijkoopingen uit de hoorige echte worden in 1642 verantwoord; zij betreffen Aloff Aversch voor f 15.—, Olde Beckman zijn dochter voor f 27.—; Molleman zijn zoon Jan voor f 12.—. Het laatste versterfgeld wordt geaccordeerd bij het overlijden van Albertink, Hollink en de Olde Weemster in Dulder, Kamperink te Reutum en Olde Luttikhuis te Haarle, varieerend van f 36.— tot f 50.—. Dan is het uit met betalingen van erfwinningsspenningen, opvaarten, vrijkoopingen en versterfgelden; het oude hoorige recht is verlaten en alle boeren zijn tijdpachters geworden, in den regel van zes tot zes jaar.

De totale ontvangsten over het rekeningjaar 1640 bedroegen f 5439-7-8.

Bij de uitgaven merkt de rendant aanstonds op, dat er slechts aan zeven stiftsjufferen een uitkeering is gedaan, en dat de uitgaven het volgende jaar hooger zullen zijn, omdat dan het normale aantal van achttien juffers praebenden zal ontvangen.

Van een aantal boeren, een dertiental, is de pacht in het

geheel niet, of slechts ten deele binnengekomen. Onder dezen zijn alle meiers in de graafschap Bentheim, achter wier namen dikwijls „pauper” staat. Groppencate in Hollichem (Höcklenkamp) heeft geen boer, maar de landerijen worden door de boeren van de marke voor de contributie gebruikt; Dethart in Getelo is zonder meier; hier weerspiegelt zich de nood van den Dertigjarigen Oorlog. Een bedrag van f 182-4-0 is niet binnengekomen.

Uitkeeringen geschieden aan de volgende stiftsjuffers:

Geertruid Magdalena van Gladebeecke	300 gld. tractement.
50 gld. voor brandstoffen, 6 mud rogge, 6 mud gerst, 3 mud weite; te samen een waarde van	f 422.—
Lebuina van Isselmuiden desgelijks	f 422.—
Johanna van Munster desgelijks	f 422.—
Unica van Baer	f 300.—
Anna van Voorst	f 300.—
Armgardina van Twickel	f 250.—
Mechteld van den Clooster	f 250.—

De drie eerstgenoemden, de „huishoudende jufferen”, in de 15e en het begin der 16e eeuw ook spijkerjufferen of ambtsjufferen geheeten, ontvingen bovendien gezamenlijk rechtstreeks van verscheidene boeren 54 schepel haver, 15 pachtvarkens, 54 ganzen, 90 hoenders, de bloedtiende uit eenige goederen, de tiende uit het erf Freerkink, de huur van eenige landerijen, 15 schapen, 18 pond boter, 300 eieren en enkele renten in geld. Men kan veilig aannemen, dat het al zeer lang geleden was, dat deze emolumenten in goederen waren vastgesteld. Kloosterrijke armoede heeft er in de stiftshuizen, waar deze dames woonden, niet geheerscht.

Uitgaven werden gedaan voor trekgeld bij een tweetal verpachtingen van tienden, voor eiken telgen en het poten daarvan door de boeren, bodeloon, vracht van de Stiftskist van Deventer naar Weerselo, onderhoud van het uurwerk, onderhoud van den watermolen en den windmolen, timmer- en smids-

werk, reparatie van de joffers coutswagen, belastingen (consumptie f 60.—, vrijing f 10.—).

De sluiters of poortwachters ontvingen zijn gewone 12 schepel rogge ter waarde van f 18.— voor het onderhoud van den bandhond en zijn loon ad f 99-18, de rentmeester pretendeerde f 300.—, de dienaar Lucas f 52-10.

Als van ouds werden uit de Stiftsinkomsten bedelingen aan de armen gedaan, te weten de „Goeden Donderdags armen deylonge”, die f 90.— vereischte, en de „viertijendages armen praebende”, waarvoor f 156.— noodig was. Met de uitreiking ervan had de vrouwe G. M. van Gladebeecke zich naar ouder gewoonte belast.

Met de invoering der Hervorming houden de volgende posten verband:

„Op Paesschen a° 1641 tott het heijlige nachtmæl laten haelen aen wijn ende wit-broot, hierin 4 stui.

bodeloon	f	0-18-0
----------	---	--------

Op Pincxteren, inden somer ende Kersmisse a° voors. elck reyse 18 stui.	f	2-14-0
---	---	--------

De gedep̄te predicanten vant classis de 12 Julij tot Weerseloe geweest, gegeven voor vracht gelt ende een sch. haver.	f	2- 8-0
---	---	--------

Item den predicant Middelhovius bet: luit ordonn. in erstadinge vant gene hij uijt kledergoet placht t' hebben 160 gld.; noch op zijn bootschap van mijn heer drost van Twente bet: in erstadinge vant geene uijt Stiffts opcomsten inde vicarie placht t' gaen 53 gl. 14 st., maecket summa	f	213-14-0
--	---	----------

Betaelt aenden goltsmit t' Oetmarsen voor het maecken vande 2 kercken-schotelen	f	19- 4-0
---	---	---------

Gecofft t' Amsterdam met permissie van mijn heer drost van Twenthe een nieuwe bibel voor	f	18- 0-0
--	---	---------

De totale uitgaven beliepen f 3980-12-0.

De inkomsten waren f 5439-8-0, zoodat de rentmeester schuldig bleef f 1458-16-0, welk bedrag als batig saldo op de volgende rekening werd overgebracht.

De rekening over Martini 1641—1642 geeft een ander beeld. Toen geschieden er uitkeeringen aan het volle aantal van achttien stiftsjuffers. Behalve de zeven, in de eerste rekening genoemde dames, genoten toen praebenden:

Geertruid van Olthuis (Oldenhuis)	f 250.—
Margaretha van Ittersum	f 250.—
Anna Maria (of Machteld) van Coeverden	f 200.—
Everhardina Sloot	f 200.—
Petronella van Haersolte	f 200.—
Maria Elsbe (Margriet Elisabeth) van Raesveld	f 200.—
Aelheit (Aleida Hendrica) van Haeften	f 150.—
Alegonda van Echten	f 150.—
Aelheit van Renesse	f 150.—
Elizabeth de Rode van Heeckeren	f 150.—
Mechteld Schaap	f 150.—

In totaal dus f 4416 aan praebenden. De andere uitgaven bedroegen f 2062-16; samen f 6478-16. De predikant ontving weer f 213-14, de rentmeester f 300.—, de sluiters f 100.—, de armen f 246.—, de beide dienaars f 152.—. Een groote houtverkoop werd er gehouden, die niet in de gewone rekening verantwoord is; wel vermeldt deze een uitgaaf van f 267-10 aan den gezworen landmeter Gijsbert, die uitgebreide metingen van de boerderijen had verricht. De molens werden bij opslag verpacht, en de rentmeester Krop werd pachter voor f 510.—. Een molensteen werd van Deventer gehaald en kostte de hooge som van f 343.—, met inbegrip van de kosten van vervoer op een „blokswagen” en die van de plaatsing.

Ofschoon het aantrekkelijk is, grepen uit de volgende rekeningen te doen, blijve dit achterwege. Die over het dienstjaar 1773 vermeldt een ontvangst van f 5428-14 en een uitgaaf van f 6110-15; die over 1797 (de laatste, waarover de rentmeester Benjamin Nagel verantwoording aflegde²⁴), een ontvangst van f 5709-9 en een uitgaaf van f 6797-6. De tekorten zijn vaak schijn, want een deel van de inkomsten werd door de

²⁴) *Archivalia van de Oldenzaalsche Oudheidkamer*, Inv. no. 94.

Ridderschap in obligaties belegd of als hypotheek uitgezet. De inkomsten zijn tot aan het einde in 1812 vrijwel stationnair gebleven, omdat het pachtstelsel, afgezien van enkele wijzigingen, geen verandering van beteekenis onderging en het goederenbezit nagenoeg onaangetast bleef. De rekeningen leeren, dat Grappencate in Hezinge in 1699 is verkocht, de Meyer in Agelo in 1738, Bennierink in Albergen en de niet in de rekening van 1640 genoemde plaatsjes Huisken en Hasenbeld in 1765, Coop te Ootmarsum en Monnik in Deurningen in 1763. In het jaar 1604 was de kottierstede het Venteler in Tilligte reeds van de hand gedaan; deze was door de oorlogshandelingen „verwoestet, verarmet en bemundig” geworden, zoodat reparatie te duur zou zijn uitgekomen ²⁵⁾).

Van zeer groot belang is een Ligger van het Stift onder den titel „Specificatie van alle pertinentien, erven, goederen, landerijen, en privilegien, item van alle lusten en lasten, en de waere gesteltheit der erven onder het Hoogadelijke Stift Weersselo gehorende, uit speciale last en ordre van Haer Edelmogende de Heeren van de Ridderschap van Overijssel, opgenomen, ende gemeten, om te dienen voor een vasten ligger, door den verwalter rentmeester Carol Frederic Cramer, overgegeven den Maert 1733” ²⁶⁾).

Deze ligger, 152 bladzijden gevolgd door registers tellende, mag een model-beschrijving worden genoemd en stelt nog duidelijker dan de rekeningen in 't licht, welke een prachtig bezit de goederen van het Stift vormden.

In het voorberigt vermeldt Cramer, dat de meting der landerijen en groengronden is geschied met „Rijnlandse of de gemeene veldmaete, van 12 duimen op de voet, en 12 voeten op jeder roede gerekend”. De wallen en slooten zijn niet gemeten, evenmin als de bosschen en potegronden. In een inlichtende brief van Cramer, niet geadresseerd, maar stellig aan de Ridderschap gericht, gedagteekend Delden Februari 1741, wor-

²⁵⁾ Acte in Archivalia der Oudheidkamer Twente te Enschede.

²⁶⁾ Rijksarchief in Overijssel, Statenarchief no. 3989.

den toelichtingen op de landmaten gegeven. 450 Rijnlandsche roeden van 12 voeten á 12 duimen maken een heeren mudde van 6 schepel gezaai uit, en eveneens een dagwerk hooiland. Dus moet een mud van 4 schepel zijn gerekend op 300 R.r. of $300 \times 14,1814 \text{ m}^2 = 425,5 \text{ m}^2$ ²⁷⁾. Een „oud mud” evenwel werd gerekend op 256 R.r. of $3616,5 \text{ m}^2$; dit is nóg gebruikelijk.

Eerst worden de gebouwen, staande op het eigenlijke Stift binnen de „grafte” beschreven. Het waren 1. de kerk en de daarop staande kleine toren met uurwerk en twee klokken; 2. het spijker of houten klokkenhuis met twee groote klokken; 3 het schoolmeestershuis en de school; 4 het sluitershuis met het brouwhuis; 5 het spijker of de korenschuur; 6 het rentmeestershuis; 7 het kapittelhuis of de stiftsschuur; 8 de poort het stift, waaraan vroeger een stal verbonden was geweest. Voorts bevonden zich op het Stift eenige woonhuizen en schuren, die particulier eigendom waren en door de eigenaars wel verkocht, maar niet afgebroken mocht worden of buiten het Stift verplaatst. Het waren: 1 het huis van de freule van Belinchave met schuur en tuin; 2 het huis van de freule van Raesveld, met schuur, die tot woonhuis was ingericht, met twee afzonderlijke tuinen; 3 het huis van den heer Bentinck van Bevervorde met schuur en tuin; het huis van den predikant met schuur en tuin. „Dit huis koopt of huiret den nieuws ankommende praedicant van sijn antecesseur of desselfs erfgenamen”. De hoven (tuinen) en de ondergrond van al deze huizen waren eigendom van het Stift ²⁸⁾.

Volgen de landerijen, welke „onder het Stift en desselfs vrijinge” behoorden, te weten de Röven camp, den Hogen camp, den Leegen camp, de camp bij den Oever, de camp bij Warnshoff, de gaerden bij den Oever, een stuk bouwland in

²⁷⁾ J. H. van Swinden, *Verhandeling over volmaakte maaten en gewigten* (Amsterdam, 1802), Tafel XIII B.

²⁸⁾ Zie ook C. J. Snuif, *Verzamelde Bijdragen tot de geschiedenis van Twenthe* (Amsterdam, 1930), blz. 401 v.

den Ouden Mullen camp, de Buitenhoff, en de groenlanden: de Slegte maete, de Rentmeesters maete, het Kleine Mädeken, de Bleecke maete. Zij waren van verscheidene nature, deels ten profijte van de drie oudste Stiftsjufferen, deels ten voordeele van den rentmeestr en den predikant. Verpacht waren de Stiftscamp bij den Oever, de Stiftscamp bij Warnshoff en een stukje in den Hogen Camp. Van al deze vorenstaande landerijen, die onder de vrijinge behoorden, werd de jaarlijksche vrijinge door de beide meiers op het erve Averbekke (Veldmeijer en Bosmeijer) betaald met f 16.—, terwijl de rentmeester jaarlijks aan consumptie van het Stift aan den ontvanger generaal te Deventer f 45.— betaalde, waartegen alle bewoners van het Stift van consumptie vrijgesteld waren.

De drie oudste of huishoudende jufferen genoten boven haar gewone praebende de volgende emolumenten of intraden: 18 mud rogge, 18 mud gerst, 9 mud boekweit, 15 pachtvarkens, 54 ganzen, 54 schepel haver, 45 paar hoenders, de bloedtiende uit eenige goederen, de tiende van Freerkink, de landhuur van eenige hierboven gemelde landerijen, 15 schapen, 18 pond boter, 300 eieren en eenige renten in geld.

Het Stift had eertijds twee sluiters onderhouden, waarvan de eerste sluiters jaarlijks een tractement van 100 gulden profiteerde, de tweede in geld 30 gulden benevens 14 schepel rogge voor den waakhond. Doch het eerste sluitersambt was door de heeren van de Ridderschap in den jare 1730 „abrogeert en vernietigt”. De sluiters moest brouwen, de sloptienden, bloedtienden en andere inkomsten van de juffers ophalen, toezicht houden op de hooimaten en landerijen en deze door de kotters laten vrechten, maaien en hooien, en overal als een huisknecht op het Stift goed acht geven, de poort sluiten, brieven bestellen, etc.

Het Stift Weerselo had eertijds een watermolen gehad (aan de Weerseler beek, tussen de boerderijen de Veldmeyer en de Bosmeyer), die in 1677 gesloopt was, waarna op de marke van Reutum een nieuwe windmolen was gebouwd, waarbij in

1751 een nieuw muldershuis was gezet. Van den ouden windmolen werd de stander verkocht, zoodat hij zal zijn gesloopt. Van den windmolen betaalde de mulder 's jaars een pacht van 350 gulden en van het huis de rente van 951 gulden à 6% ingevolge resolutie van de heeren drosten en gecommiteerde edelen van 1 December 1733.

Het Stift Weerselo bezat het markerichterschap van Dulder, om beurte met de huizen Saasveld en Hoikink, en dus ieder derde jaar. De marke Dulder bestond volgens de markeboeken uit 5 buurten of hasschappen: de Weerseler-, Noordicker-, Saesfelder-, Soecker- en Westriker hasschap, die een zekere zelfstandigheid bezaten, zoodat de marke zich de „Gemeenschap van de vijf hasschappen van Dulder” noemde. In de 18e eeuw waren er drie erfmarkerichters, doch vermoedelijk kon oudtijds elk der hoofdhoven van de vijf buurten een markerichter aanwijzen. Het recht van twee hoven kon te niet gaan, omdat zij eigendom werden van den bezitter van een der drie andere hoven ²⁹⁾. De rentmeester van Weerselo moest op den dag voor Petri twee boeren uit een der vijf hasschappen nomineeren, gelijk mede door de eigenaars van de huizen Saasveld en Hoikink moest geschieden, uit welk zestal dan de boermannen van Dulder dan één kozen tot boerrichter voor dat jaar. Het Stift bezat ook het recht, dat zijn rentmeester telken jare bij het afhooren der kerkerekening van Ootmarsum assisteerde, waarvoor hij dan een ducaton genoot.

Cramer vermeldt voorts: „Ten tijden van de regeeringe der Stiftsjufferen moeste uit ieder huis van de Stiftsmeijeren alle Sondagen een persoon bij den Gereformeerden kerkendienst in de kerke op het Stift praesent sijn, bij verbeurte van eenen schellink voor de armen”. Dit was stellig het werk geweest van den predikant Johannes Ledeboer (1657-1674), van wien staat aangeteekend: „Hij was seer ijverig in sijn dienst, so seer, dat hij bij den drost Raesvelt verworf, dat uit alle boeren-

²⁹⁾ G. J. A. van Engelen van der Veen, *Marken in Overijssel*; in Toelichting bij den Geschiedk. Atlas van Nederl. ('s-Gravenhage 1924).

huijsen des Sondags altijd een in de kerk moest komen op sware boete bij nalatinge van dien ³⁰). Cramer heeft dus ongelijk, wanneer hij schrijft, dat deze dwang al bestond, toen de Stiftsjuffers nog het beheer voerden. Ledeboer kon zoo handelen op grond van een resolutie van drosten en gecommiteerden tot de geestelijke goederen, die 23 October 1667 te Borne was aangenomen. Zij luidde, dat de meiers of pachters ernstig gewaarschuwd zouden worden „om haer tot het gehoor van Godts woord in de Gereformeerde kerken te begeven”. Voldeden zij hieraan niet, dan zou de 20ste penning of 5% op hun pacht worden gezet, tot bij attestatie van de respectieve predikanten gebleken zou zijn, dat zij onder hun gehoor kwamen. Die verhooging zou half voor den rentmeester, half voor de armen zijn ³¹). Het zal evenwel niet zoo'n vaart hebben gelopen met de uitvoering dezer resolutie; waarschijnlijk is er al zeer spoedig de hand meegelicht. Volgens een verhaal, dat nog de ronde doet en dat ook door Geerdink wordt gedaan ³²), zou er vóór 1700 een rentmeester zijn geweest, die de kleine Hervormde gemeente wist te vergrooten. Hij zou de boeren, die onder het Stift behoorden, hebben gedreigd, dat zij geen erfwinning konden doen, d.w.z. het erf levenslang in pacht aanvaardden, indien zij niet tot de Hervormde leer overgingen. Vijf of zes boeren zouden afvallig zijn geworden, maar later in den schoot der Moederkerk zijn teruggekeerd. Uit het bovenstaande blijkt echter, dat Geerdink maar half was ingelicht.

Hierna volgt de nauwkeurige beschrijving der boerderijen groot en klein. Hoe een dergelijke beschrijving er uitziet, kan de volgende aantonen:

³⁰) R. E. Hattink, *Geslachtkundige Aanteekeningen: Ledeboer*. In *Bijdragen tot de geschiedenis van Overijssel*, IX (Zwolle, 1888), blz. 357.

³¹) Resolutie van de Ridderschap, 23 October 1667, Borne. Rijksarchief in Overijssel, (Collectie Van den Santheuvel no. 54).

³²) J. Geerdink, *Eenige bijdragen tot de geschiedenis van het archidiaconaat en het aartspriesterschap Twenthe* (Vianen 1893), blz. 143, 408.

De Meijer

Een voll erve in Groten Agelo.

Gebouwen

1. Het woonhuis groot	9 gebond
2. De tijftugt	5 gebond
3. De schoppe	4 gebond
4. Nog eene schoppe	7 gebond
5. De kleine schoppe	4 gebond
6. Het backhuis	4 gebond

Gaerden- en bouwland

1. De Breede	1100 roeden
2. De Swartte Breede	215 „
3. Het Dwersstucke	226 „
4. De Weglange	918 „
5. Het kleine Dwersstucke	145 „
6. Het Stege stuckjen	74 „
7. Het Beckstucke	323 „
8. De Mullenacker	225 „
9. Het Kortte Kruis	130 „
10. De Coninks breede	36 „
11. De Praem	78 „
12. Het Exterloo	240 „
13. De Stortte Bolle	206 „
14. Het Thijstucke	288 „
15. De Grote Garvelink breede	420 „
16. De Kleine Garvelink breede	303 „
17. Het Wegstucke	307 „
18. Het Klockenstucke	126 „
19. Het Campstucke	56 „
20. Den gaerden	1058 „
21. Het Grote Campstucke in den Olden Camp	158 „
22. Den gaerden bij de lijftugt	264 „

23.	Den gaerden bij het huis met den groengrond	348	„
24.	Het Grote Stegenstucke	102	„
25.	Het Schepelstucke	75	„
26.	Het Thijstucke	169	„
27.	Den Thijgaerden	238	„
28.	De Endewee	56	„
29.	De Baetvoort	105	„
30.	Den Belt	310	„
31.	Het Schepel stucke	71	„
32.	Winkel Hermens stucke	130	„
33.	Het Stegestuckjen	75	„
34.	Den Dreus	324	„
	Summa	8899	roeden

Groenland

1.	De Huismaete	1196	roeden
2.	De Gemeene maete	486	„
3.	De Moemaete	1752	„
4.	De Beckemaete	801	„
5.	De Rietmaete	307	„
	Summa	4542	roeden

Dit is een goed erve van landerijen en heeft redelijke en goede potegrond.

Is tiendvrij.

Geeft jaarlijks pacht:

Roggen	21 mudde	f 105-—
Gerste	4 mudde	f 16-—
Boekweite	6 mudde	f 24-—
Haver	7 mudde	f 10-10
Geld		f 2-16
		<u>f 158- 6</u>

Den 24 Octobr. 1677 is geremitteert

f 23—

Blijft	f 135-6-0
Ordinaris verpondinge	f 24-8-0
Contributie	f 16-2-8

Geeft 2 pagtverkens an den rentmeester als mede 2 gansen en 2 schepel haver.

Op dergelijke wijze wordt bij alle boerenplaatsen omschreven, welke gebouwen erbij behoorden en hoeveel gebond ze telden, hoe de perceelen bouw-, gaarden-, weide- en hooiland heetten (deze ligger is een belangrijke bron voor de kennis der veldnamen!), welke de hoedanigheid der diverse gronden was, welke pacht de meier verschuldigd was en met welke bijzondere lasten de boerderij bezwaard was.

Zoo zijn de volgende bijzonderheden vermeldenswaardig.

Het volle erf Averbekke in Weerselo was „voor omtrent 35 jaren” met consent van Hunne Edel Mogenden in tweeën gesplitst, waarvan de eene helft het Feldmeijer (Veldmeier) en de andere het Averbekke genaamd werd. Later kreeg dit den naam van de Bosmeijer. Uit de Dupte maete, in Fleringen gelegen, en behoorende onder de Veldmeijer, moest jaarlijks „op St. Lammert en Groenen Donderdag, voor sonnenopgank, bij poene van verdubbeling van uire tot uire eenen uitgank van 4 witten en $\frac{1}{2}$ pond was” op het Huis Herinkhave of het Grubbenhuis in Fleringen worden voldaan; blijkbaar was dit een zeer oude recognitie, want toen Gerdt Wernsinck en Metto ter Averbekken den 5 Januari 1612 erfwinning deden, werd bepaald, dat zij alle jaar aan Grubben in Fleringen „nha older gewonten” hun behoorlijke tins moesten betalen ³³⁾).

Het erf Groothuis in Dulder was „een deftig erve seer wel gelegen tot de uitdrift en meswinninge, heeft veel inslag en goede poteground, een boss bij het huis het Sunderen genaemt

³³⁾ Cartularium; zie noot 9.

met opgaende en well in het gewass staende eiken bomen beplant". Ook het Lansink in Haarle (kerspel Ootmarsum) was „een schoon erve, seer wel gelegen, heeft vele pote-grond", maar met boomen zeer slecht beplant. Het halve erve Wulfpert in Dulder daarentegen was „een slegte plaetse" met „ongelegten bouw- en slegt groenland" en lag „onbequaem tot de messwinninge". Bij Oude Weeme, mede in Dulder, was het niet beter; de boer moest zelfs zijn meeste hooi koopen, en Alberinck in die boerschap was er ook niet beter aan toe.

Slecht land bezaten de erven in Haarle en Hezinge; Coop in Ootmarsum had zeer ongunstig gelegen en verspreid land, lag onbekwaam tot uitdrift en veehouderij, had geen mestwinning en moest zelfs zijn plaggen koopen. Het land van Jonkman in Deurningen was slecht, schraal en „oerig" land, en de boer moest zijn hooi koopen, evenals zijn buurman Mon-nink. Wigger en Weersink in Hezinge waren slechte plaat-sen, met bijzonder schraal, hoog en zandig bouwland en bij uitstek slechte mestwinning. Doch vele erven waren er, die goed of zelfs best land bezaten, maar vaak wordt geklaagd over de verspreide ligging der perceelen.

Frontrott in Fleringen was eertijds een vrije kottersplaats geweest, maar de boer had zich onder het Stift begeben. Toen was aan dit boerderijtje zooveel land van het erf Herbert toegevoegd, dat het een vol erf was geworden. Het was nu een welgelegen plaats met veel potegrond, maar zeer slecht beplant. Ondanks zijn verkleining ging er uit Herbert nog de volle verponding en contributie, en Frontrott was in beide belastingen verhoogd, „hetwelk moet ondersogt en verandert worden".

Het erf Loman in Groot-Agelo was vergroot door de lan-derijen van een plaatsje, Segerdink genaamd, er bij te trek-ken. Schadebos in Hezinge (Brunninkhuizen) lag op de grens van Twente en Bentheim en had aan beide kanten van de scheiding landerijen, waardoor het ook in Graafschapsch He-zinge gewaard was.

Drie mudden woestliggend bouwland van de Renger in datzelfde Hezinge behoorden aan het Stift. Gedurende vele jaren was daarvan geen pacht betaald, „also desen Renger arm is, en gaet met sijne familie bedelen”. „En of wel den verwalter rentmeester Cramer iterative getragt heeft, dat land te verkoopen of te verhuiren, is sulx vrugteloos en inpracticabel geweest”.

Bij Delden had het Stift tien perceelen gaardenland bezeten, die jaarlijks 33 gulden opbrachten. Maar omdat door armoede van de huurders niets te halen was, hadden de heeren van de Ridderschap in 1731 tot den verkoop besloten.

Garftienden, die alle verpacht waren, uitgezonderd die uit Freerkink in Reutum, beurde het Stift uit de volgende erven: Ten Cate in Ypelo, Freerkink en Monnink in Reutum, Groothuis, Haeke en Rotgerink en Haarle, Garvelink, Nijhuis, Winkelink, Sleiderink en Schurink te Agelo, Brinkhuis te Tubbergen, Masselink te Mander, Eppink te Oud-Ootmarsum, Severdink en Legtenberg in Dulder, Benneker in Rossum, Escherink in Gammelke, Enxink in Volte, Harsmoll en Schurink in Halle, gericht Ulsen in de graafschap Bentheim. Deze tienden werden óf ieder jaar óf voor drie en meer jaren te Oldenzaal door den drost van Twente en den griffier van de Ridderschap publiek verpacht.

Het Stift bezat maar één sloptiende van 16 mud rogge, die op St. Catharina-avond door den sluiters van Weerselo moest worden opgehaald. Het was de Deterink-sloptiende, waarin moesten betalen Heesman te Nutter, Hannink en Veldhof te Halle, Gortman te Hardingen, Hagen en Deetert te Getelo, Wigbolt en Mensink te Vasse, Lansink en Groothuis te Haarle en Mensink te Reutum.

Dan beurde het Stift eenig koren uit een twaalfstal „heeren goederen”, in het geheel 70 schepel rogge, 11 schepel gerst en 8 schepel haver. Hierin droegen o.a. bij: Rijkhoff in Volte 14 sch. rogge, Assink in Agelo desgelijks, Mensink in Reutum 5 sch. rogge, 4 sch. gerst en 4 sch. haver; de anderen allen min-

dere hoeveelheden. Uit den Hulskaeten camp bij Ootmarsum betaalden de eigenaren jaarlijks een uitgang van 5 gulden 8 stuiver.

Uit een elftal „vreemde goederen” beurde het Stift uitgangen en tinzen tot een bedrag van 18 gulden 15 stuiver.

Volgen de ten profijte van het Stift uitstaande kapitalen. De heer van Enschede was een som van 5500 gulden schuldig geweest; deze was inmiddels afgelost, waarna er 500 gulden was bijgevoegd, en dit kapitaal ad 6000 gulden was gebruikt tot aankoop van zes obligaties ieder van 1000 gulden van den heer Trip. Zij stonden ten kantore van den 50sten penning. De heer Van Münchhausen tot de Oldemeule was voor 3500 gulden debet, waarvan 4% rente werd ontvangen.

Overziet men den ligger, dan blijkt, dat het Stift 71 boerderijen groot en klein bezat, waaronder behoorden:

aan bouwland en gaardenland	280.233	roeden	Rijnlandsch
aan groenland	150.378	„	„
aan stiftslanderijen			
aan bouwland en gaardenland	4.618	„	„
aan groenland	1.932	„	„
In totaal aan bouw- en gaarden-			
land	284.851	„	„
aan groenland	152.310	„	„

Geheele oppervlakte 437.161 roeden Rijnlandsch of, de roede gerekend op 14.1817 vierkante meter, 404 hectaren bouw- en gaardenland en 216 hectaren groenland. Deze brachten met inbegrip van de behuizingen, aan pacht op f 3810-17, dat is gemiddeld f 6-4 per hectare. Diti mag een bescheiden pacht genoemd worden, maar vergeten mag niet worden, dat de boeren andere lasten voor hun rekening moesten nemen. Een voorbeeld zal dat leeren. Het volle erf Camperink in Reutum was buiten de graanpacht ad f 65.— belast met:

Ordinaris verpondinge	f 18-14-—
Contributie	f 12- 9-12
Koe- en voergeld aan den drost van Twente	f 0- 7-—
Armengeld	f 0-14-—

Aan de Stiftsjuffers 2 ganzen, 2 schepel haver en 2 hoenders.

Aan het Klooster te Oldenzaal 3 mud sloptiende.

Het erf Monnik, eveneens in Reutum, met 4783 roeden bouw- en gaardenland en 2129 roeden groenland, bracht de buitengewoon lage pacht van 1 mud rogge (ter waarde van 5 gulden) en 12 stuiver op, die meer op een recognitie gelijkjt.

Doch de boer moest te zijnen laste nemen:

De tiende aan het Stift Weerselo

Aan de Heeren van St. Pieter te Utrecht

3¼ mud rogge ter waarde van f 18-15- 0

3¼ mud gerst ter waarde van f 15- 0- 0

Aan den landrentmeester een coppele ad f 4- 0- 0

Aan de Stiftsjufferen de bloedtiende

Aan den drost van Twente koe- en voergeld f 0- 7- 0

Armengeld f 0-12- 0

Ordinaris verpondinge f 18-14- 0

Contributie f 12-19-12

Derhalve bedroegen de lasten van den meier in geld omge-
rekend f 65-19-12.

Dergelijke voorbeelden zouden er méér zijn aan te halen.

Een aantal pachten waren ingevolge resoluties van de Rid-
derschap van 21 October 1676 en 13 Juli 1698 herzien; som-
mige waren verhoogd, andere verlaagd, ten einde meer uni-
formiteit te verkrijgen. Ook later werden er wijzigingen in de
pachten gebracht, doch deze waren meestal van onbeduiden-
den aard, namelijk als uitvloeisel eener resolutie van 8 Ja-
nuari 1765 ³⁴).

Hoe de pachtstaat van een boer er in verschillende jaren uit-

³⁴) Zie de aantekeningen in den Ligger van 1733 (noot 26).

zag, blijkt uit de volgende gegevens omtrent het erf Groot-
huis in Dulder.

1561

20 mud rogge
8 mud haver
1 mud weite (boekweit)
2 vette ganzen
2 hoenders
1 pachtzwijn of 1 daalder
koegeld aan den drost
voergeld aan den drost
1 bedevarken aan den landrentmeester

1640

20 mud rogge, gewaardeerd op	f	120-0-0	
8 mud haver	f	12-0-0	
1 mud weite	f	4-0-0	
aan geld	f	6-0-0	
(plus koegeld, voergeld en bedevarken			f 152- 0- 0

1733

20 mud rogge	f	100-0- 0	
8 mud haver	f	12-0- 0	
1 mud weite	f	4-0- 0	
contributie	f	16-0-10	
verponding	f	20-2- 8	f 152- 3-18
aan den koster van Weerselo			
1 mud rogge	f	5-0- 0	
aan den predikant van Weerselo			
1¼ schepel rogge	f'	1-11-4	
1 pachtvarken			
de bloedtiende			
2 ganzen			
3 schepel haver	f	0-15-0	

Uit het Teesselink- en Steffenstucke de 10de garve in de tiende van Mensink.

1776

20 mud rogge	f	100-0-0	
8 mud haver	f	12-0-0	
1 mud weite	f	4-0-0	
aan geld	f	24-0-0	
verhooging 8 Jan. 1765	f	10-0-0	f 150- 0- 0

Toen de Ridderschap van Overijsel na de komst der Franschen in de eerste weken van 1795 als zoodanig ophield te bestaan, gingen de eigendommen van dit regeeringslichaam op het geheele gewest over. Bij besluit der voorloopige regeering van Overijsel (de provisioneele representanten des volks) werden in Februari 1795 conservatoire en provisioneele beschikkingen over de geestelijke goederen getroffen. Deze bleven van kracht tot aan de Staatsregeling der Bataafsche Republiek van 1798. Artikel 200 hiervan bepaalde o.a., dat alle geldmiddelen der Republiek, hetzij deze bestonden in belastingen, hetzij in bezittingen, hoe ook genaamd, waarvan de inkomsten vóór de invoering der Staatsregeling gekomen waren ten voordeele van de kas der Generaliteit of van de kassen der onderscheidene provinciën, voortaan als nationale inkomsten en bezittingen van het geheele Bataafsche volk zouden worden beschouwd ³⁵). Derhalve werden ook de Stiftsgoederen van Weerselo in 1795 provinciaal- en in 1798 nationaal eigendom; voortaan waren het nationale domeinen. De rentmeester der Stiftsgoederen, Benjamin Nagel, die in 1773 aangesteld was, werd in 1795 gehandhaafd, doch in 1798 werd Hieronymus Pennink Hzn. uit Enschede rentmeester der goederen van het Stift Weerselo, het Kapittel en het Klooster te Oldenzaal en het Klooster te Almelo. Terwijl Nagel zijn rekeningen sinds 1795 had moeten indienen bij de Commissie ter admi-

³⁵) J. C. Bijsterbos, *Ter Hunnepe*. In *Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch.*, 17e stuk (Zwolle 1889).

nistratie der financiën van het voormalige gewest Overijsel ³⁶⁾, moest Pennink verantwoording afleggen voor president, raden en rekenmeesters der Domeinen te 's-Gravenhage. Zijn laatste rekening, loopend van 12 November 1811 tot 30 Juni 1812, werd 17 October 1814 afgehoord; voorzitter van den Domeinraad was toen Fannius Scholten ³⁷⁾.

Onder keizer Napoleon werden vele nationale domeingooderen onder den hamer gebracht, en wel krachtens keizerlijk decreet van 20 Augustus 1811, hetwelk den verkoop gelastte en de wijze en de voorwaarden regelde. De nijpende nood der schatkist dwong de regeering tot deze groote verkooping. Het was een slechte tijd, en bovendien waren in 1810 en 1811 vele goederen van den Overijsselschen adel geveild, waaronder die van het Huis Ootmarsum, welke nog veel uitgebreider waren dan die van het Stift Weerselo ³⁸⁾. Het aanbod was groot, de vraag betrekkelijk gering, maar nochtans werden er in 't algemeen behoorlijke, ja in sommige gevallen zelfs hooge prijzen besteed.

Voor ons is van belang de tweede verkooping in het departement van de Monden van den IJssel. In den Etat Specifique of de Specifieke Lijst der Domeinen, met tekst in de Fransche en de Nederlandsche taal ³⁹⁾, worden ten verkoop aangeboden de bouwhoeven en landerijen onder het Kapittel van Oldenzaal, het Stift Weerselo, het Klooster Oldenzaal, het Klooster Almelo; tienden en uitgangen onder het Kapittel, het Stift en de beide kloosters, in totaal 179 perceelen. Perceelen 35-92 zijn de boerderijen onder het Stift, 93-95 de losse landerijen, 162-174 de uitgangen, garf- en sloptienden onder het Stift, perceel 179 is de Weerseler- of Stift koorn-windmolen. De beschrij-

³⁶⁾ Zie noot 20.

³⁷⁾ Algemeen Rijksarchief, 's-Gravenhage, Nationale Domeinen, Inv. no. 522.

³⁸⁾ W. H. Dingeldein, *Over eenige goederen van het Huis Ootmarsum*. In *Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch.*, 65e stuk (Deventer 1950), blz. 109 vv.

³⁹⁾ Gedrukt; naar een ex in Archivalia Oudheidkamer Twenthe, Enschede.

ving van het reeds genoemde erf Groothuis is als volgt:

46. Het erve Groothuis, groot 27 mud, 3 schepel zaailand, 11 dagwerken hooi- en weiland, 5½ mud boschgrond. Bij dit erve behoort een woon- of erfhuis, een bakhuis, eene schuur, eene turfschuur, en een oud huis, gelegen als voren (n.l. onder het gerigt Oldenzaal, boerschap Dulder), hebbende eene waarde van inzate van f 3.750 : 0 : 0.

Vooraf waren alle erven en andere goederen geschat naar de baten, die zij opbrachten: 25 maal de jaarlijksche onzuivere opbrengst der landerijen, tienden en uitgangen, en 16 maal de onzuivere opbrengst van de huizen en gebouwen, die alleen tot bewoning strekten en niet tot het landbouwbedrijf behoorden ⁴⁰⁾. Deze schatting was zeer matig en ging voor de grootste boerderijen nauwelijks de 4000 gulden te boven.

Op 11 Mei 1812 des morgens te tien uur ging de sous-perfect van het arrondissement Almelo, R. E. van Tuyll, tot de inzate van de goederen over, waarbij de gefixeerde taxatie tot grondslag werd genomen. De verkooping had plaats, eveneens te Almelo, op 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15 en 16 Juni 1812. Zij geschiedde bij opbod en bij brandende kaars. Er werden kleine waskaarsen gebruikt, die bij de opbieding werden aangestoken en gedurende 4 of 6 minuten moesten branden. De toeslag was definitief, wanneer er een aangestoken kaars was uitgebrand, zonder dat een ander gedurende het branden een hooger bod had gedaan ⁴¹⁾. Voor sommige perceelen was één kaarsje voldoende, voor andere waren vijf of zes benodigd, om nog een andere werd een zeer felle strijd gestreden. Sensationeel was de veiling van het erve Groothuis in Dulder: pas bij de twintigste kaars viel de toeslag en was de boer Willem Groothuis eigenaar geworden voor 38.000 francs of 18088 gulden — terwijl de inzate was gefixeerd op 3750 gulden. Daarbij kwam nog de verplichte overneming van het opgaande houtgewas voor 700 gulden, en dan de onkosten. Wel was

⁴⁰⁾ Volgens de voorwaarden van den verkoop, in de processen-verbaal. Algemeen Rijksarchief, Nationale Domeinen, Inv. no. 391.

⁴¹⁾ Zie noot 41.

de boer als overwinnaar uit het strijdperk getreden, maar ten koste van nagenoeg 20000 gulden ⁴²⁾). Nog heviger bestookten de gegadigden elkaar, toen de 10 mud bouwland en 1½ dagwerk hooiland groote boerderij Koehorst in Deurningen in den slag kwam. Die werd ambtshalve ingezet op f 8.00.— of fr. 1630; reeds bij de eerste hoogingen liep het bedrag tot fr. 2755 op, maar bij de verkoop op 12 Juni werd zij pas bij de 25ste kaars gegund aan den bouwman Koehorst voor niet minder dan 12.505 francs of 5952 gulden. Er zijn meer van dergelijke voorbeelden.

De meeste boerderijen kwamen in handen van hun pachters, maar ook vermogende burgers als T. F. J. Kistemaker, Ds. Johannes Palthe en J. H. Nieuwenhuis te Oldenzaal en Mozes Salomon te Almelo wisten zich van een flink aantal erven, tienden en uitgangen te verzekeren. De rijke predikant Palthe b.v. besteedde 77.529 francs. De Stokkumer garftiende, gaande uit veertien erven in de boerschap Stokkum bij Markelo, en behorende onder het klooster te Oldenzaal, kwam voor 30.200 francs in handen van Salomon.

Voor de betaling konden volgens de voorwaarden worden geëmployeerd de bons of rescriptiën op de Schatkist, wegens de achterstallige renten der publieke schuld van Holland, sedert den 1 Juli 1809 tot den 22 September 1810, en was ook betaling in contanten mogelijk. De ontvangsten in geld werden door den rentmeester Pennink omgezet in rescriptiën en certificaten, of receptissen daarvan ⁴³⁾.

De „eerste somma van ontvang”, uitmakend de bedragen, waarvoor de Kapittel-, Stifts- en Kloostergoederen waren gegund, bedroeg (samengevat):

Aan beloopen renten, overbetalingen, opcenten,	francs 876.863,43
onkosten	11.486,04

Totale ontvangsten	francs 888.349,47
--------------------	-------------------

⁴²⁾ Zie noot 41.

⁴³⁾ De rekening en verantwoording van den rentmeester in Algemeen Rijksarchief, Nationale Domeinen, Inv. no. 521.

Montant van de recepissen, door den ontvanger particulier van het arrondissement Almelo aan den rendant gepasseerd, wegens rescriptiën, certificaten en numerair aldaar overgebracht fr. 402.063,21

Idem van de recepissen wegens betalingen door de koopers ten kantore van den ontvanger particulier gedaan, en ten kantore van den rendant geliquideerd

fr. 470.973,62

fr. 873.036,83

Onkosten van de tweede veiling fr. 3.358,41

Totale uitgaven francs 876.395,24

Meer ontvangen dan uitgegeven francs 11.954,23

Aangezien de koers van de franc f 0,476 was, was de totale ontvangst uit deze verkoop ad francs 888.349,47: f 423.031,80.

De goederen van het Stift Weerselo werden verkocht aan ⁴⁴⁾:

35.	Het erve Averbeek of Bosmeijer in Dulder	
	De bouwman Gerrit Averbeek	francs 4.825.—
36.	Het erve Veldmeijer in Dulder	
	De bouwman E. Veldmeijer	10.625.—
37.	Het erve Steendijk in Dulder	
	De bouwman Gerrit Jan Steendijk	18.125.—
38.	Het erve Oude Wheme in Dulder	
	De bouwman Oude Wheme	17.825.—
39.	Het erve Nije Wheme in Dulder	
	De bouwman Nije Wheme	18.400.—
40.	Het erve Essink in Dulder	
	G. Everlo te Weerselo	21.525.—
41.	Het erve Overes in Dulder	
	De bouwman Jan Overesch	9.975.—
42.	Het erve Nijhof in Dulder	
	De bouwman Hermannus Nijhof	22.600.—

⁴⁴⁾ Zie noot 35. Alle erven bestaan nog als zelfstandige erven, uitgezonderd perceel 38, Oude Wheme in Dulder, dat in stukken uiteen is gevallen.

43.	Het erve Osterik in Dulder De bouwman Gerrit Oosterik	francs	4.495.—
44.	Het erve Walkate in Dulder De bouwman Walkate		19.540.—
45.	Het erve Hollink in Dulder De bouwman Jannes Hollink		8.168,50
46.	Het erve Groothuis in Dulder De bouwman Willem Groothuis		38.000.—
47.	Het erve Meilink in Dulder De bouwman Willem Meilink		6.885.—
48.	Het erve Detert in Dulder De bouwman Hendrik Detert		5.087,50
49.	Het erve Bekman in Dulder Mattheus Nijhof te Almelo		10.937,50
50.	Het erve Morsink in Dulder De bouwman Morsink		1.950.—
51.	Het erve Monnick in Dulder (In tweede veiling niet verkocht)		
52.	Het erve Daggelt in Dulder De bouwman Gerrit Daggelt		3.642,50
53.	Het erve Woest in Rossum De bouwman Lambert Woest		12.050.—
54.	Het erve Broekhuis in Albergen De bouwman G. Broekhuis		6.137,50
55.	Het erve Scholte Niesinkhof in Fleringen De bouwman J. Scholte Niesinkhof		10.850.—
56.	Het erve Herbert in Fleringen De bouwman H. Herbert		2.354,37
57.	Het erve Amsink in Mander De bouwman Amsink		4.580.—
58.	Het erve Elferink in Mander De bouwman H. J. Elferink		4.550.—
59.	Het erve Booijink in Mander Gerrit Jan Booijink		3.805.—

60.	Het erve Scholte in Vasse De bouwman Jan Scholte	francs	5.714,06
61.	Het erve Kamperink in Reutum De bouwman Jan Kamperink		5.017,50
62.	Het erve Hannink in Reutum De bouwman Herman Jan Hannink		6.580.—
63.	Het erve Lansink in Haarle De bouwman H. Lansink		4.975,50
64.	Het erve Snoeijink in Haarle De bouwvrouw Weduwe Snoeijink		4.065.—
65.	Het erve Luttikhuis in Haarle De bouwman Egbert Luttikhuis		2.990.—
66.	Het erve Schuurman in Agelo De bouwman Hermen Schurink		4.437,50
67.	Het erve Lohuis in Agelo Jannes Lohuis		5.030.—
68.	Het erve Beernink in Getelo (Gr. Bentheim) De bouwman Jan Beernink		4.825.—
69.	Het erve Warnhof in Dulder De bouwman Lucas Warnshof		5.512,50
70.	Het halve erve Verspoel in Dulder De bouwman J. H. Verspoel		2.525.—
71.	Het halve erve Wulffer in Dulder De bouwman Berend Wulffer		4.850.—
72.	Het erve Willighuis in Dulder De bouwman Steven Willighuis		3.348,38
73.	Het erve Aalberink in Dulder De Weduwe Aalberink		2.987,50
74.	Het erve Alert in Breklenkamp (Gr. Bentheim) De bouwman Hendrik Alert		4.158,75
75.	Het erve Jongerink in Deurningen T. F. A. Kistemaker te Oldenzaal		3.445.—
76.	Het erve Garvelink in Agelo Hendrikus Garvelink		2.650.—

77.	Het erve Schadebos in Hezinge De bouwman Hendrik Schadebos	francs	6.087,50
78.	Het erve Wigger in Hezinge De bouwman Berend Wigger		1.915.—
79.	Het erve Frondrot in Fleringen (verkoop uitgesteld)		
80.	Het plaatsje Reest in Dulder De bouwman Lambert Reestman		2.320.—
81.	Het plaatsje Boerkamp in Dulder De bouwman Gerrit Boerkamp		1.600.—
82.	Het plaatsje Molleman in Dulder De bouwman Gerrit Mol(le)man		3.500.—
83.	Het plaatsje Broekhuis in Dulder De bouwman G. J. Broekhuis		1.876.—
84.	Het plaatsje Lokate in Dulder De bouwman Jan Lokate		1.285.—
85.	Het plaatsje Koehorst in Deurningen De bouwman Antoni Koehorst		12.505.—
86.	Het plaatsje Nijhuis in Dulder De bouwman Hermannus ten Have		1.861,25
87.	Het plaatsje Ligtenberg in Dulder De bouwman Gerrit Ligtenberg		2.057,50
88.	Het plaatsje Wolbert in Dulder De bouwman Gerrit Wolbert		1.082,50
89.	Het plaatsje Spikhuis in Dulder Matheus Nijhof te Almelo		1.543,75
90.	Het plaatsje Kate ten Plecht in Dulder De bouwman Herman Plecht		640.50
91.	Het plaatsje Bergstede in Dulder De bouwman Herman Bergstede		640.50
92.	Het erve Weersink in Hezinge De bouwman Gerrit Weersink		1.043,75
93.	Een stuk land, de Stiftskamp in Dulder Herman Waanders te Weerselo		3.075.—

94.	Een stuk land van 1 schepel in Dulder G. J. Kemper te Dulder	francs	266,25
95.	Landen van den Oever in Dulder Jan Bolk te Weerselo		2.371,25
162.	Een uitgang uit het erve Sugtuin in Deurningen De bouwman Bernardus Sugtuin		464,38
163.	Een uitgang uit het erve Hofstede in Rossum Albert Hofste te Rossum		216,88
164.	Een uitgang uit het erve Heuvel in Gammelke T. F. A. Kistemaker te Oldenzaal		267,50
165.	Een uitgang uit het erve Sleiderink in Agelo G. B. Stulen te Almelo		97,75
166.	Een uitgang uit het erve Heerink in Rossum Johannes Palthe te Oldenzaal		398,75
167.	Een uitgang uit het erve Assink te Albergen Jan Assink te Albergen		180,88
168.	De garftiende uit het erve Haake in Haarle De eigenaar van het erf Jannes Haake		3.447,50
169.	De garftiende uit het erve Garvelink in Agelo De bouwman Hendrikus Garvelink		2.834.—
170.	De garftiende uit het erve Sleiderink in Agelo G. B. Stulen te Almelo		3.121,50
171.	De garftiende uit het erve Brinkhuis in Tubbergen De bouwman Brinkhuis		3.186,25
172.	De garftiende uit het erve Legtenberg in Dulder De bouwman Gerrit Legtenberg		1.755,62
173.	De garftiende uit het erve Benneker in Rossum J. Palthe te Oldenzaal		3.381,24
174.	De sloptiende uit het erve Lansink in Haarle De bouwman H. Lansink		92,58
179.	De Weerseler- of Stifts-koorn-windmolen Weduwe J. E. Lamberts		8.329.—
De totale opbrengst der Weerseler goederen was dus			francs 413.719,14

te vermeederen met de onkosten. Bovendien waren de koopers verplicht, het opgaande hout op hun erven over te nemen tegen de geschatte waarde, welke in totaal f 7200.— bedroeg. Het waardevolste hout stond op het erve Groothuis in Dulder, dat op f 700.— getaxeerd was; op Walkate stond voor f 500.— aan boomen, op Meilink voor hetzelfde bedrag; op Oosterik voor f 400.—, op Steendijk en Woest voor f 350.—; op de overige erven voor minder geld ⁴⁵⁾.

De rekening van den rendant Pennink werd opgenomen, afgehoord en gesloten door president, raden en rekenmeesters der Domeinen te 's-Gravenhage 28 December 1814, en sloot met een voordelig saldo van francs 11.954,23. Zij werd onderteekend door Fannius Scholten, D. G. Hoppenbrouwer, C. Th. Brand, A. M. van der Goes, N. C. Wittert, J. A. Melvill van Carnbée en J. Bosch ⁴⁶⁾.

Zoo was ook hier, evenals in 1811 met de goederen van het Huis Ootmarsum, een eind gekomen aan groot-grondbezit, en waren tal van pachters eigen boer geworden. Doch velen van hen waren genoodzaakt, hun gekochte eigendommen aanstonds met hypotheek te bezwaren, en het mag geen wonder heeten, dat ook velen overgingen tot het hakken van hout en den verkoop van losse landerijen, ten einde de koopsom voor een gedeelte met contanten te kunnen dekken. Maar het voordeel was, dat zij baas op hun erf waren geworden.

De eigenlijke goederen binnen de gracht van het Stift waren niet in den verkoop begrepen. Hiervan ontdeed het Domeinbestuur zich vroeger en later. Hiervoor worde verwezen naar Snuif en naar mijn „Acht eeuwen Stift Weerselo” ⁴⁷⁾.

⁴⁵⁾ Algemeen Rijksarchief, Nationale Domeinen, Inv. no. 522.

⁴⁶⁾ Zie noot 43.

⁴⁷⁾ N.V. v.h. firma M. J. van der Loeff, Enschede, 1951.